

DE 'NATIONALE KNUFFELDICHTER'

Remco Campert geportretteerd door Mirjam van Hengel

CARL DE STRYCKER

Begin maart vorig jaar berichtten de kranten, radiobulletins en zelfs de televisiejournals dat **REMCO CAMPERT** op zijn 89ste zou stoppen met schrijven. Dat een dergelijk non-event (letterlijk!) nieuws werd in zowel Vlaanderen als Nederland, zegt iets over de status van deze schrijver, die met de columns waarmee hij jarenlang een paar keer per week bij vele mensen in huis kwam, en dankzij zijn grote, graag gelezen oeuvre zoets als een huisvriend was geworden.

© Keke Keukelaar

De titel van de in 2018 heruitgegeven en aangevulde bundeling verhalen, *Campert compleet*, kreeg plots een heel andere betekenis: het werk is afgerond.

Dat dat toch niet helemaal het geval lijkt te zijn, suggereren de laatste bladzijden van *Een knipperend ogenblik*, het portret dat Mirjam van Hengel maakte van de schrijver. Daarin verwondert Campert zich een beetje over de aandacht die het bericht genereerde, en zien we dat hij toch opnieuw columns en brieven klaar heeft. Want wat zou hij, na een leven in het teken van de literatuur, anders kunnen doen dan schrijven? Dat is immers de rode draad in het boek: het onvermogen om iets anders te doen. Positief gesteld: dit is een leven waarin de literatuur centraal staat. Iets kritischer geformuleerd: alles en iedereen moest wijken voor het schrijverschap. Het egocentrisme van Campert is misschien wel het beeld dat het sterkste opdoemt uit Van Hengels portret van wie ze Nederlands 'nationale knuffeldichter' noemt.

Geboren als de zoon van dichter en verzetsheld Jan Campert en de actrice Joke Broedelet, blijkt Remco een dromerige jongen die voor niet veel deugt. Al snel gaat hij zich profileren als schrijver, zoals ook z'n vader en zijn grootvader aan moederszijde dat waren. Als dichter komt hij terecht in de kringen van de Vijftigers. Hij zet samen met hen in Parijs de Nederlandse poëzie op z'n kop (hoewel zijn gedichten, anders dan die van zijn bentgenoten, eigenlijk niet erg experimenteel waren), begint ook proza te schrijven en krijgt met zijn eerste roman *Het leven is verrukkulluk* groot succes. Hij wordt een heuse broodschrijver met een hoge productie aan columns, verhalen en romans, en blijft daarnaast dichten. Tot op hoge leeftijd blijft hij een veelgelezen en geliefd auteur.

Tegenover dat beeld van succesrijk natuurtalent plaatst Van Hengel de mens. De man die tot vier keer toe trouwt, en telkens weer zijn echtgenote in de steek laat voor andere

vrouwen; de vader die niet heeft omgekeken naar zijn dochters; de schrijver die bij zijn vriend-uitgever steeds om geld bedelt, zo vaak dat je de indruk krijgt dat Bas Lubberhuizen Camperts mecenas is geweest; de drankverslaafde die buitengewoon veel kon innemen, maar ook vaak laveloos was. Op ethisch vlak een weinig fraai beeld, maar zeker is wel dat deze dichter zich heeft geamuseerd in het leven. Aan het einde van het boek zegt zijn vrouw Deborah: 'Hij is een kat', waar Van Hengel aan toevoegt: 'toen bedoelde ze: hij trekt zich terug als hij voelt dat het uur daar is. Maar hij blijkt vooral een kat met negen levens.' Het beeld van de poes impliceert echter ook: zachtheid én trouweloosheid, sierlijkheid én egoïsme. Niet voor niets prijkt op de cover van het boek Campert met een kat op z'n schouder.

Daarmee is Van Hengels portret best ontluisterend. Het biedt een goede inkijk in het leven van deze auteur, dat behalve wat relationele hobbels toch voornamelijk bestaan heeft uit: schrijven. En alles wat hij meemaakt – niet heel erg veel – blijkt materiaal. Van Hengel duidt heel veel passages uit de poëzie en het proza biografisch, wat uiteraard eigen is aan dit soort boek. Tegelijk is dit geen biografie, eerder een reportage. De context wordt enkel geschetst in zoverre die als achtergrond dienstig is, maar niet uitgebreid behandeld. Dat blijkt onder meer uit het feit dat de passages over de Beweging van Vijftig anekdotisch blijven. Dit zonder meer spannendste hoofdstuk uit Camperts leven blijft helaas weinig uitgewerkt – Van Hengel grijpt naar een gemakkelijksoplossing en verwijst door naar *Het komplot der Vijftigers* van Redbad Fokkema, 'de studie over Braak van Hans Renders, de onwaarschijnlijk gedetailleerde tijdschriftgeschiedenis van Piet Calis – *Het elektrisch bestaan* – en de uitvoerige interviews met de experimentele in de bundels van Hans Dütting, H.J.A. Hofland en Tom Rooduijn'. Dat heet je ervan af maken.

Je kan je ook vragen stellen bij het feit dat het boek deels tot stand kwam door wekelijkse gesprekken

met de auteur. Die werkwijze gaf Van Hengel toegang tot onbekend materiaal en privédocumentatie, maar tegelijk is niet duidelijk wat de interviews bijbrengen. Vaak geeft Campert niets prijs als Van Hengel om verheldering vraagt, of geeft ze aan dat hij 'doet alsof' hij over een bepaalde kwestie niets meer weet, waarop Van Hengel stopt met graven waar je van een biograaf net zou verwachten dat die verder zoekt. Op die manier bepaalt Campert eigenlijk zelf welk beeld er van hem wordt opgehangen – en dat blijkt bijna volledig samen te vallen met het beeld dat van hem geschetst wordt in... zijn eigen werk. Dat Van Hengel in het dankwoord meent dat ze 'de ruimte [...] kon bewaren voor kritische afstand' is dan ook slechts een beleefdheidsformule, want echt kritisch wordt ze nooit. Oké, de passages waarin Campert het niet zo nauw neemt met de familiale verplichtingen zijn onverbloemd, maar onthullend zijn ze niet. En daar waar ze de schrijver echt in verlegenheid brengt, namelijk wanneer ze streng opmerkt dat er enkel mannen tot de Experimentelen worden gerekend – Campert: 'Ik voel me met terugwerkende kracht bezwaard.' – gaat het om misplaatst feminisme, want de dichtersessen die genoemd worden (Hanny Michaelis, Mea Strand en Sonja Prins) kunnen op basis van hun werk moeilijk als experimenteel gelden. Tot slot moet nog opgemerkt dat er een paar redundante passages in het boek gesloten zijn en hier en daar een foutje. Zo was het sterrenbeeld van Claus, anders dan beweerd wordt, niet stier maar ram, en wordt het adres van Camperts Antwerpse woning pas vele bladzijden later vermeld dan dat het wordt beschreven.

Over de late poëzie van Campert merkt Van Hengel op dat die 'goed ontvangen [wordt], maar het lijkt ook een beetje alsof niemand hem meer af wil vallen.' Iedereen heeft respect voor de oude meester, maar in de wandelgangen wordt wel degelijk gefluisterd dat het toch allemaal maar flauw en makkelijk is – een debutant zou er niet mee wegkomen. Dat geldt ook voor *Campert kiest*,

de bundeling van stukjes voor de *Volkskrant* waarin hij wekelijks een gedicht mocht voorstellen. Werden de gedichten in de eerdere soortgelijke bundel *Zonder roken bij mij geen poëzie* nog raak gecommentarieerd, nu rijgt hij vaak de gedichten aan elkaar zonder er iets noemenswaardigs over te zeggen. Vermoedheid was de reden die genoemd werd toen Campert aankondigde dat hij zou stoppen met schrijven. Dat blijkt hier.

Een knipperend ogenblik is een leesbare inleiding op het leven en het werk van Campert waarin met aanstekelijk enthousiasme over zijn poëzie en proza gesproken wordt. Wat zijn levenswandel betreft: de verlegen dichter blijkt eigengereid in het leven te hebben gestaan en daar nog mee weg te komen ook. Je voelt dat Van Hengel het niet steeds eens is met een aantal door haar onderwerp gemaakte keuzes, maar uiteindelijk overheerst de sympathie. Misschien mist ze toch de kritische distantie van een biograaf.

Remco Campert (1929) is de laatste nog levende Vijftiger en een van de meest productieve en meest geliefde schrijvers van Nederland. In 2015 werd hem de Prijs der Nederlandse letteren toegekend voor zijn volledige oeuvre, dat bestaat uit poëzie, romans, verhalen en columns.

MIRJAM VAN HENGEL
Een knipperend ogenblik
Portret van Remco Campert
De Bezige Bij, Amsterdam, 2018
584 p. / € 29,99

REMCO CAMPERT
Campert kiest
Gedichten kiezen Remco Campert
De Bezige Bij, Amsterdam, 2018
360 p. / € 21,99

